Familie- og kulturkomiteen

Notat til skriftlig høring til Stortinget
Fra Norges museumsforbund
Ang. forslag til statsbudsjett 2027

15. oktober 2026

Norges museumsforbund representerer 121 medlemsmuseer landet rundt. Hovedparten av medlemmene (61 museer) finansieres over budsjettet til kultur- og likestillingsdepartementet, mens øvrige museer finansieres via ni andre budsjettproposisjoner og Svalbardbudsjettet eller annen form for tilskudd. Det vitner om museenes betydelige samfunnsrolle og brede forankring i statsforvaltningen.

Museene er en del av den demokratiske infrastrukturen og i en tid der krig, geopolitisk uro, desinformasjon, polarisering og svekket tillit til samfunnsinstitusjonene oppfattes museene som en viktig del av beredskapen. Derfor må museene ha reelle muligheter til å bidra i praksis og ikke begrenses av stadige nedskjæringer.

Det er gledelig at noen investeringer har fått gjennomslag, og at regjeringen følger opp med økt driftsstøtte til Museum Nord og Anno museum, som har åpnet nybygg siste år. Det er også positivt at allerede innvilgede tilskudd til nasjonale kulturbygg som har fått støtte over flere budsjettår følges opp. Vi er glade for at regjeringen også har begynt oppryddingen for museer (Randsfjordmuseet og Berger museum/Vestfoldmuseene) som er i skvis etter fylkesendringene, men dette må kompenseres fullt ut for å ikke etterlate museene som ufrivillige tapere i oppløsningsprosessene.

Beskjeden økning i driftsmidlene til Midt-Troms museum 0,5 MNOK, Museene for kystkultur og gjenreisning 0,5 MNOK mot omsøkt styrking på 10 MNOK og 0,5 MNOK til Verdensarvsenter for bergkunst- Alta museum nevnes som en styrking av det faglige arbeidet i museene i nordområdene, men her mangler en helhetlig strategi rundt prioriteringer.

1. Museene må få full lønns- og priskompensasjon.
2. Vi ber Stortinget stoppe forskjellsbehandlingen av museene.
3. Museenes bygningsarv trenger en reell satsing.

Driftsmidler

I forslaget ligger det en kompensasjon for pris- og lønnsvekst for museene på Kultur- og likestillingsdepartementets budsjett på rundt 2,9% mot 3,4 % i 2026. Det er en realnedgang omregnet for lønns- og prisvekst på 0,4%. I Prop. 1 S (2026-2027) legger regjeringen til grunn en lønnsvekst på 4,0 prosent og en prisvekst på 2,7 prosent i 2027. Den generelle justeringen av tilskuddene til museene er om lag 2,9 prosent. Med en vekting på 60 prosent lønn og 40 prosent pris tilsvarer regjeringens egne anslag en kostnadsvekst på om lag 3,5 prosent.

En kompensasjon som dekker reell pris- og lønnsvekst er et minimum for å holde museenes drift på samme nivå som i dag. Museenes (KUD) lønns – og pensjonskostnader sammen med drift og vedlikehold av lokaler og husleie, utgjorde om lag 71% av museenes samlede utgifter i 2025, en økning på 1% fra året før. I samme periode har museene gjort jobben med å øke egeninntektene (opp 2,7% fra 2024), som spises opp av manglende kompensasjon.

Museumsforbundet er glade for at medlemsmuseene utenfor budsjettet til Kultur – og likestillingsdepartementet ser ut til å ha fått lønns – og priskompensasjon (f.eks. foreslås det 6,4% til Forsvarshistorisk museum, 3,4 % til Oljemuseet og 3,77% til museumsbanene). Vi er svært bekymret over de forskjeller som oppstår mellom museer med det samme samfunnsoppdraget, når sektormuseene løper ifra økonomisk. Det kan neppe være tilsiktet nasjonal museumspolitikk. Vi mener alle museene må sees på som like viktige og får like muligheter for drift og utvikling.

Også i budsjettforslaget for 2027 er det overraskelser der vårt medlem, Huset Aukrust, mister hele sitt tilskudd på 3MNOK, uten forvarsel. Dette vil få dramatiske konsekvenser for museets videre drift og dets ansatte. Museumsforbundet er kritisk til begrunnelsen og måten dette gjøres på.

Per i dag er 34 kommuner på ROBEK-listen og dette påvirker finansieringen av museene indirekte, men ofte dramatisk. Lokalpolitikerne tvinges til å prioritere lovpålagte kjerneoppgaver, og det oppstår gjerne dominoeffekter for museene når lokale/regionale eller nasjonale tilskudd reduseres. Museumsforbundet frykter en vesentlig forverring av denne situasjonen fremover.

Tilskudd til nasjonale kulturbygg

Det er veldig positivt at nye prosjekter som rehabilitering av Hamsunsenteret og bevaringssenter i Museene i Sør-Trøndelag har fått investeringsmidler. Vi håper også det er en positiv trend at igangsatte prosjekter kan søke om tilleggsbevilgninger ved økte kostnader, slik Østfoldmuseene, og Helgeland museum har fått. Dette vil samsvare med de forutsetninger museumsbygg som bygges eller renoveres av Statsbygg eller Forsvarsbygg har.

Vi registrere at fem av søknadene til prosjekter i våre største byer er opp mot NOK 2 milliarder og at staten har utfordringer med å finne rom for prosjektet av denne størrelsen. Tre prosjekter (Trondheim, Stavanger og Tromsø) har staten selv bedt om må sees i sammenheng med andre prosjekter, som har bidratt til kostnadsøkningen. Dette må ikke bli til hemsko for videre utvikling av disse museumsprosjektene.

Museenes bygningsarv
En bred satsing på bygningsarven er ett av de prioriterte tiltakene i Museumsmeldingen og som vil følge opp kartleggingen Kulturdirektoratet gjennomførte i 2019 og om avslørte betydelige behov for ressurser til vedlikehold. De siste årene har det kommet noen enkelt-bevilgninger til bygningsvern, men det monner lite i en tid med klimaendringer som påvirker etterslepet ytterligere. Museumsforbundet har gjentatte ganger tatt til orde for at det etableres et fond for dette formålet, noe SV og Venstre støtter i sine partiprogrammer ved forrige valg.

Vi mangler reell satsing på museenes arbeid med bygningsvern, og det er ingen forslag til tilskudd til bygningsvern. Bygningsvernundersøkelsen fra 2019 må oppdateres slik at reelle tall ligger til grunn for satsingen, inkludert den prioriteringen museene selv har startet på og gjennomført siden 2019.

Kunnskapsproduksjon
Musene har en tydelig rolle som kunnskapsinstitusjoner og da må museumsansatte i museer som ikke er forskningsakkrediterte (bare fire museer er det i dag) få lik tilgang til forskningslitteratur som kollegaer i universitets -og høyskolesektoren. Det er bare slik vi kan nå målene om fri og økt museumsforskning.

ABM-sektoren
Det er positivt at man i budsjettforslaget understreker at det er viktig å styrke samarbeidet i ABM-sektoren; mellom Arkivverket, Nasjonalbiblioteket og andre relevante parter i arbeidet med digitalisering og digital bevaring. Museumsforbundet er positive til et bedre samarbeid, samordning og ressursbruk som et svar på ønsker fra blant annet Museumsforbundet og Arkivforbundet og håper dette følges opp med bevilgninger og felles strategier. KulturIT er museenes eget IT-selskap og det er positivt at deres rolle i det vellykkede pilotprosjektet for bevaring av museenes digitale samlinger i samarbeid med Nasjonalbiblioteket i 2025 trekkes frem. Men, det er ikke satt av friske midler til videre utvikling av felles digitaliseringsløsninger.

Oppsummering
Norges museumsforbund mener forslag til statsbudsjett 2027 på for mange måter etablerer forskjeller mellom museer på de ulike departementenes budsjetter, der de 61 museene i det nasjonale museumsnettverket finansiert av kultur – og likestillingsdepartementet nå får betydelig dårligere driftsvilkår enn museer som finansieres over andre departementer. Når stortingskommitèen samlet seg om målene i Meld. St. 23(2020-2021) Musea i samfunnet – Tillit, ting og tid, var det med lovnader om at museenes rammevilkår skulle gjøre det mulig å nå målene. Reell nedgang i driftsstøtten gjør at det blir vanskeligere for museene å levere på målene fremover.

Norges museumsforbund er avhengig av driftstøtte fra Kultur- og likestillingsdepartementet i tillegg til medlemskontingent. Kontingenten har vært uforandret de siste årene på grunna v museenes økonomiske utfordringer knyttet til pandemien. Museumsforbundet er foreslått økt med 2,7% i 2027, noe som er enda lavere enn museenes påslag og en reell nedgang i mulighetene til å fungere som interessepolitisk og faglig utviklende organisasjon for et stort mangfold av museer i landet. Dette rammer også sektoren som helhet.

Ole Aastad Bråten
Styreleder

Hanne K. Jakhelln
generalsekretær